

ἐπιτακτικὴ νὰ ἀνοίξῃ τὰς ἀγκάλας εἰς τὴν διαμορφουμένην ὁλονὲν τέχνην, ἣτις οὐδαμοῦ εὗρισκεν ἄσυλον. Ἐπὶ 20 ἔτη παρήλασαν τὰ ἔργα των καὶ ὁ Ἑλλήν ἀναγνώστης ὁ μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, ἡδύνατο νὰ παρακολουθῇ τὴν πρόδον τῆς τέχνης μὲ τὸ ἐνδιαφέρον, τοῦ ὁποίου ἦσαν ἄξιαί αἱ φιλότιμοι προσπάθειαι τῶν καλλιτεχνῶν μας. Ἔργα—διὰ νὰ περιορισθῶ εἰς τοὺς ἐκλιπόντας—τοῦ Γύζη, τοῦ Λύτρα, τοῦ Βολωνάκη, τοῦ Ράλλη, τοῦ Βώκου, τοῦ Λεμπέση, τοῦ Προσαλέντη, τοῦ Χατζή, τοῦ Δρόση, τοῦ Βιτάλη, τοῦ Σώχου, τοῦ Φιλιππότου, ἐκόσμησαν τὴν «Πινακοθήκην». Ὁλὴ αὐτὴ ἡ ἀνθις τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης εὗρε θερμὴν καὶ πῶς τὰς σελίδας τῆς.

Ἐν τῇ εὐγενεὶ ἀμίλλῃ, ἣτις ἐνώνει τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχνας καὶ ἐν τῇ ἐγκαρτερήσει, ἣτις τοὺς διέκρινε ἀναλίσκομένους ὡς ἡ λαμπὰς διὰ νὰ φωτίζουσιν, ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον τιμᾷ σήμερον ἡ εὐγενὴς πρωτοβουλία τῶν συνεργατῶν του, προσεπάθησε νὰ εἰσφέρῃ πάσας τὰς δυνάμεις του. Ἐὰν δὲ εἰς τοὺς πνευματικὸς ἀγῶνας προέχει ἡ ἠθικὴ ἀνταμοιβή, ταύτην μετὰ συγκινήσεως ἀπεκδέχεται σήμερον, σεμνυνόμενος, ὅτι ἐν τῇ ἐπιλέκτῃ

αὐτῇ συγκεντρώσει, ἣν ἀπετέλεσαν οἱ ἀριστεῖς τῶν πνευματικῶν ἀγῶνων, συναντᾷ συμπαθεῖς συναγωνιστάς, εὐγενεῖς ὑποστηρικτάς, πολυτίμους φίλους. Καὶ ἐὰν ἐπιφυλάσσεται εἰς αὐτὸν ἡ τύχη νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον, διὰ τὸ ὁποῖον κατηνάλωσεν ὅλην τὴν θέρμην τῶν ὥραιότερων τῆς ζωῆς του ἐτῶν, θὰ ὀφείλεται εἰς τὴν σημερινὴν ἑορτήν, — ἀφειρητοῖαν νέων ἀγῶνων. Καὶ οἱ ἀγῶνες αὗτοί ἴσως ἐνισχύουσι τὴν ἀδέκαστον κρίσιν τῶν μετέπειτα, διὰ τοὺς εἰλικρινῶς ἐργασθέντας. Καὶ θὰ εἶναι χαρὰ καὶ ὑπερηφάνεια διὰ τὸν ὁμιλοῦντα τὴν στιγμὴν ταύτην Λευτὴν τῶν γραμμάτων ἡ ἀναγνώρισις ὅτι ἀπλοῦς ἀλλ' ἀφισώμενος τοῦ Καλοῦ ἐργάτης συνεισέφερε καὶ αὐτὸς καὶ εἰς τὴν ἔγερσιν τοῦ οἰκοδόματος τῆς Ἑλλήν. ἰδέας, τὸ ὁποῖον κοσμοῦν ἀλλὰ καὶ φρουροῦν τοῦ Ἀπόλλωνος ἡ χρυσὴ λύρα καὶ τῆς Ἀθηνᾶς ἡ χαλυβδίνῃ ἀσπίς. Λύρα διὰ νὰ ὑμνῇ τὸ Ὁραῖον, ἀσπί διὰ νὰ μάχεται ὑπὲρ τῆς Ἀρετῆς. Εἶνε τὰ δύο αὐτὰ σύμβολα τῆς Ἀθανασίας τοῦ Παρελθόντος καὶ τῆς Πίστεως τοῦ Παρόντος, οἱ δύο στυλοβάται τοῦ παγκοσμίου Πολιτισμοῦ, τὰ ἐμβλήματα τῆς Ἀγαπηνῆς καὶ Μεγαλυνθείσης Ἑλληνικῆς Πατρίδος!

ΜΙΑ ΕΙΚΟΣΑΕΤΙΑ

ΑΝ ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἑφ' ὅλων τῶν περιοδικῶν τῶν ἐκδοθέντων κατὰ τὴν διαρροῦσαν ἑκατονταετηρίδα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Γένους, θὰ παρατηρήσωμεν κατ' ἀρχὰς μεγάλην πρόδον ὑπ' ἐποψιν ἐκτυπώσεως καὶ εἰκονογραφίας. Θὰ ἴδωμεν περιοδικὰ μερικὰ ἔξοχα, μὲ ὕλην ἑλληνοπρεπῆ, ἀλλὰ θὰ ἴδωμεν καὶ πλεῖστα ἔχοντα μόνον σκοπὸν ἀργυρολογίας, ἀνευ ἠθικῆς βάσεως. Δυστυχῶς θὰ ἴδωμεν ὅτι τὰ εἰδικὰ περιοδικὰ εἶναι ὀλίγα, διότι δὲν ὑποστηρίζονται ὅσον πρέπει ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονας, οἵτινες προτιμῶσι τὰ ξένα. Βεβαίως ὁ ἐπιστήμων πρέπει νὰ παρακολουθῇ τὴν τῆς ἐπιστήμης πρόδον καὶ διὰ ξένων περιοδικῶν, ἀλλὰ πρέπει νὰ συνδράμῃ τὰ ἑλληνικὰ πρὸς ἀνύψωσιν τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης. Τὰ εἰδικὰ περιοδικὰ, νομίζομεν, ὅτι πρέπει νὰ στολίζουν καὶ τὰ γραφεῖα τῶν μὴ κατόχων τῆς ἰδίας ἐπιστήμης, διότι μία ἐπιστήμη βοηθεῖ τὴν ἄλλην ὡς μία τέχνη τὴν ἄλλην. Θὰ ἴδωμεν εἰς τὰ παλαιὰ περιοδικὰ ὀλίγην φροντίδα περὶ τῆς καλλιτεχνίας, διότι αὕτη ἐκτὸς τῆς Ἐπιανήσου, ἦτο ἐντελὴς εἰς τὰ σπάργανα. Ἀλλ' εὐτυχῶς, οὖν τῷ χρόνῳ ἔκαμε προόδους τοιαύτας, ὥστε νὰ ἐπέσῃ τὴν εὐνοὴν προσοχὴν τῶν ξένων. Φυσικὰ ἡ βάσκουσα καλλιτεχνία κατ' ὀλίγον διεμορφώθη καὶ προσβαίνει κανονικῶς αὐξοῦσα καὶ μεθοδικῶς χωροῦσα εἰς τὴν ὁδὸν πρὸς παρασκευὴν καὶ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΣ, διότι ἐκαστοῦ Ἐθνικοῦ ἡ τέχνη δέον νὰ ἔχῃ καὶ ἰδιαιτέραν σχολήν. Βεβαίως ἡ τέχνη εἶναι μία ἄλλα

τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς συνίσταται εἰς τὴν διεργασίαν τῆς ἐκφράσεως καὶ οὐχὶ εἰς τὴν οὐσίαν.

Ἦτο παρ' ἡμῖν ἐπαισητὴ ἡ ἔλλειψις περιοδικῶν πρὸς διάδοσιν τῆς καλλιτεχνικῆς κινήσεως ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ καὶ πρὸς γνῶσιν τῆς παγκοσμίου καλλιτεχνικῆς ζωῆς, ἅμα δὲ καὶ πρὸς δημοσίευσιν πρωτοτύπων μελετῶν περὶ τῆς τέχνης ἰδίας.

Τὸ σπουδαῖον τοῦτο κενὸν ἰδὼν ὁ ἀγαπητὸς φίλος κ. Δ. Ι. Καλογερόπουλος ἀνέλαβε τὴν ἐκδοσιν τῆς Πινακοθήκης, ὑπὲρ τῆς ὁποίας σθεναρῶς, φιλοτίμως καὶ ἀκαταπονήτως ἐργάζεται ἐπὶ εἰκοσαετίαν, ὑπερπληθῶν γενναίως τὰ πάντα, ὅπως τὸ ἐθνικὸν φεῖδος περιοδικόν του γίνῃ ἄξιον τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ καὶ νὰ διαδίδῃ ὅχι μόνον τὰς ὥραιας τέχνας, ἀλλὰ καὶ τὰς ὥραια γράμματα καὶ νὰ φέρῃ εἰς γνῶσιν τῶν Ἑλλήνων ἀναγνώστων τῆς καλλιτεχνικῆς προόδου ἀνὰ τὸν πεπολιτισμένον κόσμον.

Ὁ ἀναγινώσκων τοὺς εἰκοσι τόμους ἔχει ἀρκετὴν ἰδέαν περὶ τῆς καλλιτεχνικῆς ζωῆς τῆς εἰκοσαετίας. Θὰ ἴδῃ ὅτι ἤρχισαν καὶ παρ' ἡμῖν τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς κριτικῆς, ἀπαραίτητου εἰς τὴν διαμόρφωσιν καὶ παιδαγωγίαν τῆς τέχνης.

Πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ὅτι παρ' ἡμῖν δὲν ἐπικρατεῖ ἡ φιλολογικὴ, ἐπιστημονικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ συνείδησις.

Πολλοί, δυστυχῶς, κρίνουσι μὲ τὰς προσωπικὰς συμπαθείας ἢ ἀντιπαθείας—χωρὶς ὅμως νὰ σκέπτονται ὅτι ὁ χρόνος δικάζει. Ὅτι κα-

λόν ζῇ καὶ ὥς ὁ ἥλιος φωτίζει τὴν ἀνθρωπότητα, ὅ,τι κακὸν ὁ ὀρμητικὸς ροῦς τοῦ χρόνου τὸ καταρρίπτει εἰς τὸν Καιάδαν. Α. χ. ὁ Α. Σούτσος κατεδίδασκεν εἰς θάνατον τὸν Σολωμὸν καὶ τὸν Κάλβον, ἀλλ' ὁ χρόνος τοὺς ἀπηθανάτισε καὶ καταδικάζει τὸν ἄστοργον κριτὴν ποῦ δὲν ἐσεβάσθη οὔτε τὸν Καποδίστριαν, οὔτε τὸν Ὁθωνα.

Εἰς τὸ ζήτημα τῆς εὐθυκρισίας ὁ κ. Καλογρόπουλος προσέχει πολὺ, διδάσκει χωρὶς νὰ ἀποθαρρύνῃ, γινώσκει ὅτι τὸ θέατρον εἶναι *σχολεῖον ἡθικῆς*. Νομίζομεν ὅτι εἶναι ἄδικον νὰ κατακρίνεται ἐν ἔργον, ἂν δὲν εἶναι σύμφωνον μὲ τὰς δοξασίας μας. Τὴν στιγμὴν ταύτην μᾶς ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ὁ μέγας Γκαίτε, ὅστις ἂν καὶ δὲν εἶχε τὰς θρησκευτικὰς καὶ φιλολογικὰς δοξασίας τοῦ Μαντζόνη, οὐχ ἦττον ὁμῶς ὡμο-

λόγησεν ὅτι οἱ *Ἱεροὶ Ὑμνοὶ* τοῦ μεγάλου τούτου Ἰταλοῦ ἦσαν ἀριστουργήματα, τὰ ὅποια Διαμαρτυρούμενος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ γράψῃ. Τοιοῦτος πρέπει νὰ εἶναι ὁ εὐσυνειδητος τεχνοκρίτης.

Ἡ *«Πινακοθήκη»* μὲ ὅλας τὰς στενοχωρίας τοῦ παρόντος πολέμου ἐξηκολούθησε τὴν ἐκπολιτιστικὴν ὁδὸν αὐτῆς. Τώρα δὲ ὅτε ἡ Πατρις ἐμαγάλωσε, θὰ ἔχῃ εὐρύτερον στάδιον ἐργαζομένη ὑπὲρ τῆς τέχνης, ἣτις ἔχει τὴν δύναμιν καὶ ἰσχὺν νὰ ἐξαγνίζει τὴν καρδίαν καὶ νὰ ἀνυψώῃ τὸ πνεῦμα εἰς αἰθέρια ὕψη καὶ οὕτω βαίνουσα τιμᾷ καὶ τὸν πολῦτιμον φίλον κ. Καλογρόπουλον, εἰς ὃν εὐχόμεθα ὁλοψύχως νὰ ἐορτάσῃ καὶ πεντηκονταετηρίδα.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΞΕΝΗ ΤΕΧΝΗ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ κίνησις τῆς Νέας Ὑόρκης ἐφέτος ἦτο ζωηροτέρα καὶ ποικιλοτέρα τῆς περυσινῆς ἐποχῆς. Τὸ Μητροπολιτικὸν Μελόδραμα ἔπαιξε διάφορα καὶ παλαιὰ ἔργα, ἰδίως Ἰταλῶν συνθετῶν, ποῦ ἀκοῦμε πολλάκις νὰ τραγουδοῦν τῆς ἄριες τῶν στοὺς δρόμους καὶ στὰ Cabaret. Ἐπαιξαν ἐπίσης μὲ ζηλευτὴ τέχνη καὶ χάρι καλὰ ἔργα Γάλλων συνθετῶν μὲ πρωτοτύπους σκηνοθεσίας καὶ χρωματιστοὺς φωτισμούς, καὶ ἔξαιρετικὴ μουσικὴ, ποῦ εὐχαρίστησε καὶ τοὺς πλέον δυοτρόπους κριτικούς. Τοῦ Βάγνερ τὰ μελοδράματα εἶχαν ἰδιαιτέραν ἐπιτυχίαν ὥς πρὸς καλλιτεχνικὸν μέρος. Ἐνθυμοῦμαι μικρὸ παιδάκι ὅταν πρωτο῔παιξαν τοῦ Βάγνερ τὰ ἔργα εἰς τὴν Εὐρώπην, διάφοροι κριτικαὶ ἐθεώρησαν τὴν μουσικὴν του δυσνόητον, θορυβώδη, ἐπαναστατικὴ καὶ εἶναι εὐτύχημα διὰ τὸν πολιτισμὸν μας ὅτι τὰ ἔργα τοῦ Βάγνερ ἐκτιμῶνται πολὺ καὶ ἔχουν ἀρχίσει νὰ ἐξανθρωπίσουν τὸν πολὺν κόμον. Τὸ ἐπαναστατικὸν πνεῦμα τοῦ Βάγνερ ἔφερε μεγάλη μεταβολὴ καὶ καλλιτέρευσιν εἰς τὸ μελόδραμα, διότι ἠκολούθησε μὲ εἰλικρινῇ ἀγάπην τοὺς ἱεροὺς κανόνας τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Δράματος (μελοδράματος) καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν Βυζαντινὴν μουσικὴν ποῦ τὸν ἐνέπνευσε εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ «Πάρσιφαλ». Ὅταν ἔπαιζετο πρὸ ἐτῶν εἰς τὸ Βερολῖνον ἡ «Ἡλέκτρα» τοῦ Σοφοκλέους ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ θιάσου τοῦ κ. Duncan, ἡ Κα Πηνελόπη Δωγανὴν ἐτραγουδοῦσε πρὸ τοῦ προλόγου τοῦ δράματος Ἑλληνικὰ Δημοτικά ἄσματα μὲ πολλὴν χάριν, ἡ ὅποια εἶχε ξετρελλάνει τοὺς Γερμανοὺς.

Μεταξὺ τῶν θεατῶν εὐρίσκετο ὁ υἱὸς καὶ ἡ χήρα τοῦ Βάγνερ. Εἰς τὸ τέλος τῆς παραστάσεως ἡ Κα Βάγνερ συνεχάρη ἰδιαίτερος τὴν Καν Δώγκαν διὰ τὰ εὐμορφα ἑλληνικά μας τραγούδια καὶ τῆς εἶπε τὰ ἑξῆς λόγια: «Ἄν ἐξοῦσε ὁ ἄνδρας μου καὶ ἄκουε τὰ ὄρατα Ἑλληνικά σας τραγούδια ποῦ τραγουδᾶς τόσο γλυκὰ εἰμαι βεβαίᾳ πῶς θὰ ἐνεπνέετο θείας συνθέσεις! Καὶ

ἄρχισε νὰ διηγῆται ἡ κυρία Βάγνερ τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον: Ὅταν ὁ ἄνδρας μου εἶχεν ἔτοιμο τὸ λιμπρέτο τοῦ «Πάρσιφαλ» καὶ προετοιμάζετο νὰ ἐργασθῇ τὸ μουσικὸ μέρος τοῦ Μελοδράματος, ἔτυχε νὰ περάσῃ ἀπ' ἐξω ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν μίαν Κυριακὴν πρῶτὴ καὶ ἄκουε ψαλμωδίαν. Ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ τοῦ ἔκαμε μεγάλῃ ἐντύπωσιν, ἀπὸ πολλὴ ἀγάπην καὶ περιέργειαν εἰσῆλθε στὴν ἐκκλησίαν καὶ παρακολούθησε ὁλόκληρον τὴν λειτουργίαν. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐπῆγε πολλὰς φορὰς στὴν Ἑλληνικὴ Ἐκκλησίαν καὶ ἄκουσε τοὺς ψάλτες σας νὰ ψάλλουν τὴν Βυζαντινὴν ἱερὰν μουσικὴν ποῦ τὸν ἐνέπνευσε καὶ ἐνεθάρρυνε νὰ μουσουργήσῃ μὲ τόση μεγάλῃ δυνάμει τὸν «Parsifal».

Κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ ἐπανάστασις εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ πολλὰ πράγματα... Μ' ἐπαναστατικὸν κίνημα ἡ ποίησις ἔταμε ἕνα νέο κ' εὐμορφο δρόμον καὶ ἀνεγέννησε τὸ «Πινδαρικό μέτρο» περὶ ποίημα. Εἰς τὸ μέτρο αὐτὸ ἔχουν γράψῃ διάφοροι νέοι ποιηταὶ μὲ πολλὴν χάριν, ἀλλὰ μὲ περισσότερὰ ἐπιτυχία καὶ τέχνη ἔχει γράψῃ ὁ νεαρὸς ποιητὴς κ. Α. Λαζαρίδης ὁ ὁποῖος τιμᾷ τὰ Ἑλληνικά γράμματα ἐν Ἀμερικῇ μὲ τὰ πρωτότυπα ποιήματά του, τὰ ὅποια εἶναι γεμάτα ἀπριλιάτικες δροσιεὶς καὶ χρυσᾶ ὄνειρα τῆς Ἀρκαδίας καὶ κλασσικὲς δόξες τῆς Ἰωνίας καὶ Φρυγίας... Τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸ Διήγημα, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνυψώσῃ πάρα πολὺ τὴν σύγχρονον Ἑλληνικὴν φιλολογοῖαν! Τὸ αὐτὸ καὶ μὲ τὴν ζωγραφικὴν Τέχνην διάφοροι καλλιτέχναι τοῦ Δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος εἰργάσθησαν ριζοσπαστικῶς, ἀνέπτυξαν τὴν τέχνην τῶν βαθμηδὸν καὶ ἀπέσπασαν τῆς βαριεῖς ἀλυσίδος τῆς «Νεοκλασσικῆς Γαλλικῆς Σχολῆς» ἣτις ἐβασίζετο μόνον εἰς τὰς ρεαλιστικὰς καὶ φωτογραφικὰς μεθόδους τῆς ζωγραφικῆς τέχνης.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι πρέπει νὰ εἴμεθα εὐγνώμονες εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς διδασκάλους ποῦ διετήρησαν τὴν τέχνην τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων